

FIȘA DISCIPLINEI

Psihopedagogia dizabilităților intelectuale

Anul universitar 2026-2027

1. Date despre program

1.1. Instituția de învățământ superior	Universitatea Babeș-Bolyai
1.2. Facultatea	Psihologie și Științe ale Educației
1.3. Departamentul	Psihologie
1.4. Domeniul de studii	Psihologie
1.5. Ciclul de studii	II
1.6. Programul de studii / Calificarea	Licență
1.7. Forma de învățământ	Învățământ cu frecvență

2. Date despre disciplină

2.1. Denumirea disciplinei	Psihopedagogia dizabilităților intelectuale	Codul disciplinei	PLR2307
2.2. Titularul activităților de curs	Lect.univ.dr. Cristina Bălaș-Baconschi		
2.3. Titularul activităților de seminar	Lect.univ.dr. Cristina Bălaș-Baconschi		
2.4. Anul de studiu	II	2.5. Semestrul	III
		2.6. Tipul de evaluare	Examen
2.7. Regimul disciplinei	Opțional	2.8. Tipul disciplinei	Disciplină de specializare (DS)

3. Timpul total estimat (ore pe semestru al activităților didactice)

3.1. Număr de ore pe săptămână	4	din care: 3.2. curs	2	3.3. seminar/ laborator/ proiect	2
3.4. Total ore din planul de învățământ	56	din care: 3.5. curs	28	3.6 seminar/laborator	28
Distribuția fondului de timp pentru studiul individual (SI) și activități de autoinstruire (AI)					ore
Studiul după manual, suport de curs, bibliografie și notițe (AI)					20
Documentare suplimentară în bibliotecă, pe platformele electronice de specialitate și pe teren					15
Pregătire seminare/ laboratoare/ proiecte, teme, referate, portofolii și eseuri					20
Tutoriat (consiliere profesională)					8
Examinări					2
Alte activități					4
3.7. Total ore studiu individual (SI) și activități de autoinstruire (AI)				69	
3.8. Total ore pe semestru				100	
3.9. Numărul de credite				4	

4. Precondiții (acolo unde este cazul)

4.1. de curriculum	Participarea la cursurile și seminariile de Psihologie generală, Psihologia dezvoltării, Genetică
4.2. de competențe	- Capacitatea de analiză critică a literaturii de specialitate - Capacitatea de a opera cu conceptele fundamentale ale psihologiei dezvoltării și ale psihologiei generale

5. Condiții (acolo unde este cazul)

5.1. de desfășurare a cursului	<ul style="list-style-type: none"> • Calculator conectat la Internet • Imprimantă • Acces la resurse bibliografice (ex. abonament la Biblioteca Centrală "Lucian Blaga") • Acces la echipamente de fotocopiere
5.2. de desfășurare a seminarului/ laboratorului	<ul style="list-style-type: none"> • Calculator conectat la Internet • Acces la echipamente de fotocopiere

6.1. Competențele dobândite în urma absolvirii programului de studii (se preiau din planul de învățământ)¹

Competențe profesionale	
Codul competenței	Competență
CP1	Operarea cu concepte fundamentale domeniului psihologiei, în vederea (RAI) identificării nevoilor, clarificării contractului/sarcinilor și stabilirii obiectivelor în cadrul relației psiholog-client, sub supervizare (clienții pot fi indivizi, grupuri sau organizații, comunități sau societăți, în diverse contexte/situații)
CP2	Proiectarea și realizarea unui demers de cercetare/evaluare/intervenție în psihologie, prin (RAI) proiectarea evaluărilor relevante, intervențiilor sau produselor/serviciilor, în funcție de nevoile și contextul/situațiile clienților și obiectivele convenite, sub supervizare (clienții pot fi indivizi, grupuri sau organizații, comunități sau societăți)
CP3	Evaluarea critică a situațiilor problematice și a soluțiilor posibile în cadrul demersului psihologic, în cadrul (RAI) implementării evaluărilor psihologice, intervențiilor sau serviciilor/produse psihologice, sub supervizare.
Competențe transversale	
Codul competenței	Competență
CT1	Aplicarea principiilor și a normelor de deontologie profesională, fundamentate pe opțiuni valorice, specifice domeniului Psihologie, prin (RAI) cunoașterea și operaționalizarea principiilor etice în conduita psihologică, prin recunoașterea și rezolvarea dilemelor etice și a abaterilor de la standardele profesionale în practica profesională și cercetare, folosind o abordare adecvată de luare a deciziilor și management al calității, sub supervizare profesională.
CT2	Relaționarea și comunicarea interpersonală specifică domeniului psihologiei, prin (RAI) stabilirea unei alianțe de lucru, adoptarea perspectivei celorlalți și recunoașterea experiențelor acestora, exprimarea propriilor gânduri, contribuții profesionale și împărtășirea de informații cu clienții, alți profesioniști, publicul larg, precum și gestionarea adecvată a granițelor profesionale și personale, sub supervizare.
CT3	Utilizarea unor metode și tehnici eficiente de învățare pe tot parcursul vieții (Continuing Professional Development – CPD), în vederea formării și dezvoltării profesionale continue în domeniul Psihologiei, prin (RAI) dezvoltarea calităților profesionale și menținerea, îmbunătățirea și lărgirea cunoștințelor, expertizei și competențelor multidimensionale
CT4	Formarea unei conduite creative-inovative în domeniul psihologiei ca știință, printr-o (RAI) practică psihologică întemeiată pe reflecție critică constantă, susținută de dovezi empirice, precum și capacitatea de a utiliza și desfășura cercetări creative pentru a ghida practica și a înțelege procesele acesteia, sub supervizare
CT5	Cooperarea eficientă în echipe de lucru profesionale, interdisciplinare, specifice desfășurării proiectelor și programelor din domeniul Psihologiei, prin (RAI) lucrul eficient în echipă și consultarea colegilor/altor profesioniști din același domeniu sau din alte domenii pentru a oferi servicii sigure și de înaltă calitate, centrate pe client, sub supervizare.
CT6	Dezvoltarea unei sensibilități privitoare la diferențele individuale și culturale, prin (RAI) identificarea, recunoașterea și respectarea diversității, a propriilor valori, credințe și experiențe și impactul acestora asupra comportamentului profesional față de clienți / comunitate, precum și prin angajarea în acțiuni / comunicarea eficientă cu toate formele de diversitate în rândul clienților, colegilor și altor persoane, sub supervizare.

6.2. Rezultatele învățării specifice programului de studii (se preiau din planul de învățământ)²

Rezultatele învățării vizate prin disciplină
---

¹ Se vor prelua din Planul de învățământ al programului de studii acele competențe profesionale și/sau transversale la dezvoltarea cărora contribuie disciplina pentru care se elaborează fișa disciplinei. Pentru fiecare competență se va prelua întregul enunț, inclusiv codul competenței, cu formularea care apare în planul de învățământ, fără modificări. Dacă nu se preia nici o competență din oricare din cele două categorii, se șterge linia din tabel aferentă acelei categorii.

² Se menționează rezultatele învățării specifice programului de studiu la dezvoltarea cărora contribuie disciplina pentru care se elaborează fișa. Enunțurile, preluate fără modificări din Planul de învățământ în funcție de tipul disciplinei (DF/DS/DC) se trec în dreptul competenței asociate.

Codul competenței	Cunoștințe și înțelegere (Knowledge and understanding)	Abilități academice specifice (Specific academic skills)
CP1	1. Descrie coerent conceptele, principiile și paradigmele fundamentale ale psihologiei științifice, precum și principalele teorii și metodologii utilizate în cercetarea și practica psihologică.	1. Adaptează terminologia psihologică în comunicarea cu diferite categorii socio-profesionale vizate ca și clienți, precum și în funcție de tipul de diagnoză și intervenție.
CP4	2. Explică procesele psihice și mecanismele biologice, genetice și neurofiziologice care stau la baza comportamentului și funcționării psihologice, operând adecvat cu concepte ale psihologiei științifice.	2. Utilizează corect instrumente necesare în vederea interviului, ascultării și observării clientului în cadrul interacțiunii cu acesta.
CP5	3. Analizează funcționarea psihologică tipică și atipică, incluzând procesele dezvoltării umane, sănătatea mentală și bunăstarea psihologică, precum și manifestările comportamentale asociate psihopatologiei și comportamentelor dezadaptative.	3. Analizează critic informațiile din literatura științifică, documente medicale / educaționale / organizaționale, analiza părților interesate și alte surse disponibile, atunci când furnizează servicii psihologice clienților.
CT2	5. Explică principalele constructe psihologice și modalitățile lor de operaționalizare în cadrul practicii profesionale, prin metode și proceduri specifice de evaluare și intervenție psihologică	5. Alege metodele și strategiile de implementare a unui demers de cercetare/evaluare/intervenție psihologică, luând în considerare obiectivele evaluării/intervenției, starea (mentală) a clienților, contextul acestora și diferențele individuale/de grup/organaționale în cadrul unui proces de intervenție psihologică, sub supervizare.
CT3	.Anticipază posibilele dificultăți și probleme care pot apărea din metoda/serviciul în sine, specificitatea clienților etc., și modalitățile de depășire a acestor dificultăți în interacțiunea cu clientul	...Implementează intervenții și evaluări psihologice în contexte variate și gestionează consecințele sau efectele neprevăzute ale acestora, sub supervizare.

7. Rezultatele învățării specifice disciplinei

Cunoștințe și înțelegere (Knowledge and understanding)
1. Cunoaște conceptele, principiile și paradigmele principale ale psihopedagogiei dizabilităților intelectuale, precum și principalele teorii și metodele specifice acestora.
2. Înțelege principalele cauze care pot determina apariția dizabilității intelectuale.
3. Cunoaște criteriile de diagnosticare ale dizabilităților intelectuale, putând realiza un profil de evaluare.
4. Explică diferențele dintre dezvoltarea normativă, tipică și traseele atipice de dezvoltare.
5. Interpretează și utilizează rezultatele evaluărilor psihopedagogice ale copiilor cu dizabilități, dar și a comportamentului acestora în diferite situații de învățare și de viață.
6. Realizează profiluri neuro-lingvistice și comportamentale ale copiilor cu diferite tipuri de sindroame.
7. Selectează și analizează critic o gamă variată de proiecte de intervenție personalizate (PIP), proiecte educaționale individualizate (PEI) și planurilor de terapie a limbajului din practica consacrată din literatura națională și internațională, ca parte componentă a unui curriculum funcțional.
Abilități academice specifice (Specific academic skills)
1. Aplicarea normelor etice în cercetările acțiune cu persoane cu dizabilități, precum și în activitățile de evaluare, adaptare curriculară și consiliere psihologică
2. Realizează și interpretează observații comportamentale la copii pe baza cunoștințelor dobândite.
3. Adaptează comunicarea profesională la diferite categorii de public țintă (ex., părinți, educatori, copii).

4. Aplică principiile designului universal (UD) și principiile designului în învățare (UDL), în vederea facilitării accesului copiilor cu dizabilități la curriculum adaptat și la activitățile educaționale și de viață cotidiană.

8. Conținuturi

8.1 Curs	Metode de predare-învățare	Observații
1. Dizabilitatea intelectuală. Noțiuni introductive. Criterii de diagnostic și de clasificare	Prezentare PPT	
2. Factorii etiologici ai dizabilității intelectuale	Prezentare PPT	
3. Sindromul Down. Prezentare generală, tulburări asociate	Prezentare PPT, discuții	
4. Sindromul Down. Particularități ale dezvoltării cognitive, sociale, emoționale, comportamentale	Prezentare PPT, discuții	
5. Sindromul X-fragil	Prezentare PPT, discuții	
6. Sindromul Klinefelter	Prezentare PPT, discuții	
7. Sindromul Turner	Prezentare PPT, discuții	
8. Sindromul Williams	Prezentare PPT, discuții	
9. Sindromul Prader-Willi	Prezentare PPT, discuții	
10. Dizabilitatea intelectuală asociată cu tulburări metabolice. Prezentarea fenilcetonuriei- rolul metabolismului fenilalaninei în dezvoltarea cognitivă a individului.	Prezentare PPT, discuții	
11. Tulburările din spectrul autist. Delimitare conceptuală. Teorii etiologice. Descrierea clinică.	Prezentare PPT, discuții	
12. Tulburările din psectrul autist. Repere de dezvoltare în funcție de diferite etape de vârstă	Prezentare PPT, discuții de caz	
13. Principii generale aplicabile în managementul cazurilor de dizabilitate intelectuală. Prezentare studii de caz.	Discuții pe marginea unor studii de caz	

Bibliografie

American Psychiatric Association (2013) *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders*, Fifth Edition, DSM-5, Washington DC, American Psychiatric Publishing.

Armstrong, K., Ogg, J., Sundman-Wheat, A., Walsh, A. (2014). Evidence-Based Interventions for Children with Challenging Behavior. 10.1007/978-1-4614-7807-2.

Carotenuto, M. (2023) Autism Spectrum Disorders - Recent Advances and New Perspectives, Open access peer-reviewed edited volume.

Channon, S., German, E., Cassina, C., Lee, P. (2004). Executive Functioning, Memory, and Learning in Phenylketonuria, *Neuropsychology*, Vol. 18, No. 4.

Cornish, K., Sudhalter, V., Turk, J. (2004). Attention and language in Fragile-X, *Mental Retardation and Developmental Disabilities*, 10:11-16.

Couzens, D. (2014) Behavior Phenotype: A Synthesis of Research to Understand Age-Related Change in Behavior in Several Syndromes, *Journal of Policy and Practice in Intellectual Disabilities* Volume 11 Number 1 pp 43-57.

Dykens, E. M. (2003). Anxiety, Fears, and Phobias in Persons With Williams Syndrome, *Neurodevelopmental Psychology*, 23(1&2), 291-316

Dykens, E.M., Roof, E., Hunt-Hawkins, H. (2017) Cognitive and adaptive advantages of growth hormone treatment in children with Prader-Willi syndrome, *Journal of Child Psychology and Psychiatry* 58:1.

Fan, J et al. (2016) White Matter Deficits Mediate Effects of Prenatal Alcohol Exposure on Cognitive Development in Childhood, *Human Brain Mapping* 37:2943-2958.

Fowler, A. E. (1990). Language abilities in children with Down Syndrome: Evidence for a specific syntactic delay. In D. Cicchetti & M. Beeghly (Eds) *Children with Down Syndrome: A developmental approach* (p. 302-328). New York, Cambridge University Press.

Fraser, W. (1990) *Key Issues in Mental Retardation Research*, Routledge, London and New York.

Hallahan, D.P., Kaufmann, J.M. (1997) *Exceptional Learners. Introduction to Special Education*, Allyn and Bacon, Massachusetts, p.118-160.

De Graaf, G., van Hove, G., Haveman, M. (2012) Effects of Regular Versus Special School Placement on Students with Down Syndrome: A Systematic Review of Studies, *New Developments in Down Syndrome Research*

Harrop, C., McBee, M., & Boyd, B. A. (2016). How are child restricted and repetitive behaviors associated with caregiver stress over time? A parallel process multilevel growth model. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 46(5), 1773-1783. <https://doi.org/10.1007/s10803-016-2707-7>

Hodapp, R. M. & Dykens, E. M. (2007). *Behavioral Effects of Genetic Mental Retardation Disorders* in Jacobson, J. W., Mulick, J., A., Rojahn, J. (Eds.). *Handbook of Intellectual and Developmental Disabilities*, New York, Springer Science Business Media.

Hong, D.S., Dunkin, B., Reiss, A. (2011) Psychosocial functioning and social cognitive processing in girls with Turner syndrome, *Journal of Developmental and Behavioral Pediatrics*, 32 (7).

Jarrold, C., Baddeley, A. D., Hewes, A. K. & Phillips, C. (2001) A longitudinal assessment of diverging verbal and non-verbal abilities in the Williams syndrome phenotype. *Cortex*. 37. 423-431.

MacLean, W.E. (1997) *Ellis' Handbook of Mental Deficiency, Psychological Theory and Research*, Lawrence Erlbaum, New Jersey.

O'Leary, C. M. (2004). Fetal alcohol syndrome: Diagnosis, epidemiology, and developmental outcomes, *J. Paediatr. Child Health*, 40.

Rice, M.L., Steven, F. W., Betz, S. K. (2005). Language symptoms of developmental language disorders: An overview of autism, Down syndrome, fragile X, specific language impairment, and Williams syndrome, *Applied Psycholinguistics* 26, 7-27.

Roșan, A. (coord.) (2015). *Psihopedagogie specială. Metode de evaluare și intervenție*, Iași, Ed. Polirom.

Shogren, K et al. (2015) Support Needs of Children with Intellectual and Developmental Disabilities. Age-related Implication for Assessment, *Psychology in the Schools*, Vol. 52(9)

Thomson, J.R., Walker, V.R., Snodgrass, M.R. (2020) Planning Supports for Students With Intellectual Disability in General Education Classrooms, *Inclusion*, volume 8, 1.

8.2 Seminar / laborator	Metode de predare=învățare	Observații
1. Discutarea pe componente a aspectelor din cadrul definiției AAIDD a dizabilității intelectuale. Rolul clasificărilor în dizabilitatea intelectuală și factori care influențează tipurile de clasificări.	Prezentare PPT, discuții, dezbateri	
2. Familiile copiilor cu dizabilitate intelectuală. Anunțul diagnosticului	Problematizare, dezbateri	
3-S11. Prezentări ale studenților realizate pe diferite teme	Prezentare PPT, discuții, analiză critică, dezbateri	
12. Fenotipul comportamental. Cercetări legate de modificările la nivel comportamental în funcție de vârstă în cazul mai multor sindroame. Aspecte recapitulative	Dezbateri, exerciții	
13. Pregătire pentru examen	Exerciții pe grupe	

Bibliografie

Intellectual Disability: Definition, Classification, and Systems of Support, AAIDD, 11th Edition, 2010. *American Association on Intellectual and Developmental Disabilities - AAIDD*, <http://www.aamr.org/>

Baroff, G.S. (1986). *Mental retardation. Nature, cause and management*, New York: Hemisphere Publishing Corporation.

Schalock, R.L., Luckasson, R. (2004). *American Association on Mental Retardation's Definition, Classification, and System of Supports and Its Relation to International Trends and Issues in the field of Intellectual Disabilities*.

Asociația Psihiatrilor Liberi din România (2003). *Manual de diagnostic și statistică a tulburărilor mentale* (Ediția a patra, text revizuit), București.

Allen- Mearns, P. (2008). Assessing the Adaptive Behavior of Youths, in *Social Work*, 53 (4), 307-315.

Berecki, M., Palade, S., Vulturar, R., and Benga, I. (2011). Variația coeficientului de inteligență în fenilketonurie în funcție de vârsta la care s-a instalat tratamentul dietetic și gradul de control al tratamentului, in *Clujul Medical*, 84 (2), 229- 234.

DeRoche, K. and Welsh, M. (2008). Twenty- five years of research on neurocognitive outcomes in early- treated phenylketonuria: intelligence and executive functions, in *Developmental Neuropsychology*, 33 (4), 474- 504.

Hakanen, J. J., Bakker, A. B., & Schaufeli, W. B. (2006). Burnout and work engagement among teachers. *Journal of School Psychology*, 43, 495-513.

McLaughlin, J., Wehman, P. (Eds.)(1996). *Mental retardation and developmental disabilities*.

Austin, TX: Pro-Ed

Nicklin, J. M., & McNall, L. A. (2013). Work-family enrichment, support, and satisfaction: A test of mediation. *European Journal of Work and Organizational Psychology*, 22(1), 67-77. doi: 10.1080/1359432X.2011.616652.

Roșan, A. (coord.) (2015). *Psihopedagogie specială. Metode de evaluare și intervenție*, Iași, Ed. Polirom.

Gherguț, A., Roșan, A. (coord.) (2024) *Terapii și intervenții psihopedagogice la persoane cu cerințe speciale*, Ed. Polirom, Iași.

9. Evaluare

Tip activitate	9.1 Criterii de evaluare ³	9.2 Metode de evaluare ⁴	9.3 Pondere din nota finală
9.4 Curs	Demonstrarea înțelegerii cunoștințelor acumulate și a capacității de transfer a acestora.	Examen scris	60%, 10% din oficiu
9.5 Seminar/laborator	Activitate susținută în cadrul seminarului. Prezentare de proiect individual sau în echipe de 2 sau 3 persoane	Prezentare pe o temă la alegere	25%
	Prezența		5%
9.6 Standard minim de promovare			
<ul style="list-style-type: none"> Studentul va demonstra deținerea cunoștințelor și abilităților formate prin intermediul cursului și al seminarului, în proporție de 50%. Folosirea corectă a terminologiei de specialitate. Identificarea principalelor sindroame în care este prezentă dizabilitatea intelectuală 			

10. Etichete ODD (Obiective de Dezvoltare Durabilă / Sustainable Development Goals)⁵

	Eticheta generală pentru Dezvoltare durabilă							
								
☐	☒	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

³ Criteriile de evaluare trebuie să reflecte direct rezultatele învățării vizate la nivel de program de studii, respectiv la nivel de disciplină. Mai concret, se evaluează achizițiile de învățare menționate în rezultatele anticipate ale învățării.

⁴ Se recomandă stabilirea atât a metodelor de evaluare finală, cât și a strategiei de evaluare pe parcurs.

⁵ Selectați o singură etichetă, cea care, în conformitate cu [Procedura de aplicare a etichetelor ODD în procesul academic](#), se potrivește cel mai bine disciplinei. Dacă disciplina tratează tema dezvoltării durabile la modul general (de ex. prin prezentarea/introducerea cadrului general al dezvoltării durabile etc.) atunci se poate alocă eticheta generală de Dezvoltare Durabilă. Dacă niciuna dintre etichete nu descrie disciplina, selectați ultima opțiune: „Nu se aplică nici o etichetă”.

 <p>10 INEGALITĂȚI REDUSE</p>	 <p>11 ORAȘE ȘI COMUNITĂȚI DURABILE</p>	 <p>12 CONSUM ȘI PRODUCȚIE RESPONSABILĂ</p>	 <p>13 ACȚIUNE CLIMATICĂ</p>	 <p>14 VIAȚA ACVATICĂ</p>	 <p>15 VIAȚA TERESTRĂ</p>	 <p>16 PACE, JUSTIȚIE ȘI INSTITUȚII EFICIENTE</p>	 <p>17 PARTENERIATE PENTRU REALIZAREA OBIECTIVELOR</p>	<p>Nu se aplică nici o etichetă</p>
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Data completării:

Semnătura titularului de curs
Lect.univ.dr. Cristina Bălaș-Baconschi

Semnătura titularului de seminar
Lect.univ.dr. Cristina Bălaș-Baconschi

Data avizării în departament:

...

Semnătura directorului de departament

.....